

2007 CUMHURBAŞKANI SEÇİMİ BUNALIMINDAN ÇIKARILABİLECEK DERSLER

Cem Eroğul

Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi

• • •

Özet

16 Mayıs 2007 günü görev süresi dolan Ahmet Necdet Sezer'in yerine, anayasanın kuralları işleterek zamanında seçim yapılamaması, büyük bir bunalıma yol açmıştır. Seçimin zamanında yapılamamasının nedeni, anayasa kurallarının, önde gelen birtakım anayasa hukukçuları tarafından, siyasal gerekçelerle, anayasaya tümden aykırı bir biçimde yorumlanıp cumhurbaşkanı seçimi için toplantı yetersayısı olarak TBMM üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun gerektiğinin savunulması ve bu anayasa dışı yorumun Anayasa Mahkemesi kararıyla onaylanmış olmasıdır (1 Mayıs 2007 günü, E.2007/45, K.2007/54 sayılı karar). İktidar bu hukuksuzluğu bahane ederek, Türkiye'nin doksan sekiz yıldır yerleştirmeye çalıştığı parlamenter sistemi temelinden sarsacak nitelikte bir anayasa değişikliği gerçekleştirmiş, cumhurbaşkanının doğrudan doğruya halk tarafından seçilmesini öngören bu anayasa değişikliğinin 21 Ekim 2007'de halkoylamasına sunulması kararlaştırılmıştır. Böylece, hukukun kötüye kullanılması, Türkiye'de demokratik düzeni tehlikeye atacak boyutlarda bir anayasal düzen değişikliğine yol açmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cumhurbaşkanlığı seçimi, hukukun siyasallaştırılması, Anayasa Mahkemesi, parlamenter sistem, cumhurbaşkanının statüsü.

Lessons to be Derived from the 2007 Presidential Election

Abstract

The impossibility to carry on in due time the election of the new president to replace Mr. Ahmet Necdet Sezer whose term of Office ended on May 16th, 2007 has lead to a major crisis. Some leading consitutional law scholars, under the influence of political convictions, have claimed that a quorum of two thirds of the total membership of the Grand National assembly was a condition for the meeting of the assembly charged with the election of the president. This unconstitutional interpretation was endorsed by the Consitutional Court (Decision E.2007/45, K.2007/54, May the 1st, 2007). Taking advantage of this unlawful stance the majority introduced a consitutional amendment proposal, stipulating the direct election of the president by popular vote. This proposal endangering the very basis of the parliamentary system that Turkey is endeavoring to establish for ninety eight years, is planned to be put referendum on October 21st, 2007. Thus, the abovementioned abuse of the law has resulted with a constitutional change of a magnitude to pose a threat to the democratic regime in Turkey.

Keywords: The presidential election, the abuse of the law, the Consitutional Court, parliamentary system, the status of the president.

2007 Cumhurbaşkanlığı Seçimi Bunalımından Çıkarılabilecek Dersler*

Türkiye, 29 Ekim 1923'ten beri ilk kez, olağan anayasal süreci işleterek kendisine bir cumhurbaşkanı seçemedi. Görev süresi 16 Mayıs 2007'de dolmuş olmasına karşın, on birincisi seçilemediği için, onuncu cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, hâlâ (18 Temmuz 2007) görevde. Oysa ortada, ne askeri darbe var, ne de cumhurbaşkanı seçimini olanaksız kılacak bir siyasal yıkım. Bunalımın kaynağında, uzlaşma geleneğine yabancı bir siyasal tutum, anayasal rollerini tümüyle yanlış değerlendiren birtakım devlet kurumları, bir de, tüzetim kurallarını siyasal kaygılarına rahatça kurban edebilen bir dizi anatüze uzmanı var. Bunca yapay zorlamanın yarattığı en vahim sonuç ise, tüzeyi zorlayanların inanılmaz sağgörüsüzlüğünü fırsat bilenlerin, Türk anayasa düzenini kökünden sarsacak bir anayasa değişikliğini gerçekleştirme yolunda çok önemli bir adım atmış olmaları. Öyle görünüyor ki, artık bir düş gibi görünen bir uzlaşmayla bu anayasa değişikliğinden vazgeçilmezse ya da işleri daha da çığırından çıkaracak yeni zorlamalar olmazsa, Ekim 2007'de Türkiye, bunca yıllık demokrasi çabalarının kazanımlarını tehlikeye atacak köklü bir anayasa değişimine uğrayacak.

Bunalımın başladığı günden bugüne, 12 Şubat 2007 günü yitirdiğimiz sevgili uğraştığımız Yavuz Sabuncu'nun anısına özgülünen bu dergi sayısında, bu süreci değerlendirmek için veri topluyorum. Ancak iş o denli büyüdü ki, konunun türlü boyutlarını tek bir yazıda ele alma olanağı kalmadı. Neyse ki bu arada, Türk bilim yaşamının onuru olacak iki yazı yayınlandı. Biri, Ece Göztepe'nin, *Birikim* dergisinde (Haz. 2007) yayınlanan "Sevilmeyen Anayasayı kim korumak ister?" yazısı, öteki ise, Ender Helvacıoğlu'nun *Bilim ve Gelecek* dergisinde (Haz. 2007) yayınlanan "Cumhuriyet mitinglerini nasıl

* Bunalımın yol açtığı tartışmalarda bilim insanlarının saygınlığı öylesine yaralandı ki, bu yazıda ne kendim, ne de başkaları için herhangi bir san kullanmamayı daha doğru buluyorum.

okuyacağız?” yazısı. İlki bunalımın tüzebilimsel boyutunu, ikincisi Cumhuriyet mitinglerinin toplumbilimsel anlamını değerlendiriyor. İlkinin güzelliklerinden biri, “*Yavuz Sabuncu’nun anısına (1948-2007)*” sunutlanmış olması. İkincisinin güzelliği, yoksunluğunu fena halde duyumsadığımız bir sınıfsal çözümlene sunması.

Ece Göztepe, benim bu dergi için hazırlamaya çalıştığım konuyu işlemiş. Üstelik de, büyük bir yetkinlikle işlemiş. Kendisini övünç ve kıvançla candan kutluyorum. Elbette, onun söylediklerini burada yinelemenin anlamı yok. Bu durumda, benim yazım tasarladığımdan çok daha kısa olabilecek. Önce, Ece Göztepe’nin yaptıklarını ve söylediklerini çok kısa bir biçimde özetleyeceğim. Bu arada, kendisiyle aynı görüşte olmadığım bir iki ayrıntıya değineceğim. Daha sonra, sıcağı sıcağına kaleme alınan bu inceleme “16 Mayıs 2007 günü saat 15.00’te” (Göztepe, 2007: 84) zorunlu olarak kesildiğinden, daha sonra yaşanan gelişmeleri özetleyip özellikle cumhurbaşkanını seçme yöntemini değiştiren son anayasa değişikliğini değerlendirmeye çalışacağım. Son olarak da, bütün bu gelişmelerden çıkarılması gereken kimi dersleri vurgulayarak, ben de incelememi zorunlu olarak bir yerde keseceğim. Ancak, bunalım öylesine derin, yaratacağı sonuçlar öylesine kapsamlı ki, bu konularda daha birçok inceleme yapma gerekeceğine hiç kuşkum yok.

Ece Göztepe, anayasanın korunması sorununu kuramsal bir çerçeveye oturtuktan sonra, bunalım sürecini başlatan anayasal yorumu açıklayıp değerlendiriyor, arkasından yercillik (laiklik) konusundaki tutumu tartışmalı olan bir kişinin cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturmasının anayasal anlamını tartışıyor, sonra, tüzel yorum yöntemleri üzerinde durup bunalımın izlediği süreçte tarafların takındıkları tutumları tüzebilim açısından değerlendiriyor, son olarak da, cumhurbaşkanı seçimini yeniden düzenleyen anayasa değişikliğinin yaratacağı büyük sorunlara kısaca değinip anayasayı koruma gerekçesiyle tüzenin siyasallaştırılmasının anayasanın kendisi için yaratacağı tehlikeye bir kez daha dikkat çekerek yazısını nokt alıyor.

Ece Göztepe, kamuoyunun ortak algılamasını yineleyerek, bunalımı başlatan anayasal yorum sorununu, Sabih Kanadoğlu’nun 26 Aralık 2006 günü *Cumhuriyet*’te yayınlanan yazısından başlatıyor. Oysa, cumhurbaşkanı seçimi için toplanan mecliste toplantı yetersayısının üye tamsayısının üçte ikisi olması gerektiği görüşünü ilk kez ortaya atan kişi, eski SPK başkanı Ali İhsan Karacan.* 1 Aralık 2006 günü *Dünya* gazetesinde (20. sayfada) yayınlanan

* Bu bilgiyi, yazım için veri toplamakta bana yardımcı olan Siyasal Bilgiler Fakültesi Anatüze bilim dalı araştırma görevlisi Ertuğrul Cenk Gürcan’a borçluyum. Burada kendisine candan teşekkür etmeyi borç bilirim. Anlaşılan, basında, Ali İhsan

“Köşk Seçiminde Anayasadaki Püf Nokta” başlıklı yazısında Karacan, Kanadoğlu’nun üç hafta sonra savunacağı görüşü açık seçik bir biçimde ortaya koyuyor: “Karar nisabı olan üçte iki oyun sağlanamadığını anlayabilmek için toplantının yapılmış olması gerektiği kanısındayım. Bunun için de mutlaka ilk iki toplantıda en az üçte iki çoğunlukla toplantı yapmanın gerekli olduğunu düşünüyorum.” Karacan, savunduğu bu kuralın Özal’ın seçiminde uygulanmadığının ayrımında. Ancak, siyasal gerekçelerle, bunun artık kesenkes uygulanması gerektiğini savunuyor: “Bunun yaratacağı politik sorunlar 2007’de 1989’a kıyasla kaldıramayacak kadar ağır ve büyüktür. Bunun altında önce AKP’nin kalma olasılığı daha yüksektir.”

Bu tüzel yorumun siyasal bir gerekçeye dayandığı, Sabih Kanadoğlu’nun, “Onursal Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı” sanını da kullanarak 21 Aralık 2006 günü *Cumhuriyet* gazetesinde (2. sayfada) yayınlanan ve *Tehlikenin Farkında mısınız?* diziçabasının (kampanyasının) çerçevesinde yer alan “Cumhurbaşkanı Seçimi” yazısında apaçık görülüyor. Bu seçimi siyasal düzen için büyük bir tehlike kaynağı olarak gördüğü içindir ki Kanadoğlu, 26 Aralık 2006 günlü *Cumhuriyet* gazetesinde (8. sayfada), “AKP Tek Başına Seçemez” yazısında, tüzemenleri ikiye bölen o ünlü yorumunu (Karacan’a hiçbir göndermede bulunmadan) ortaya atıyor. Yorum, temelde şu görüşe dayanıyor: Cumhurbaşkanı seçimi için yapılacak ilk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu arandığına göre, oylamaya en az 367 milletvekili katılmamışsa, “birinci oylama yapılmamış sayılacaktır.” Ece Göztepe; Erdoğan Teziç, Mümtaz Soysal, Fazıl Sağlam, Ülkü Azrak, Süheyl Batum, İbrahim Kaboğlu, Necmi Yüzbaşıoğlu, Aydın Aybay, Yekta Güngör Özden, Güven Dinçer, Nuri Alan gibi ünlü tüzemenlerin de paylaştığı bu görüşün kimi zaafalarına değiniyor. Ece Göztepe’nin, konuya ilişkin olarak yaptığı ve tümüyle katıldığı can alıcı saptama şu: “Bu maddede [Anayasa’nın toplantı ve karar yetersayılarına ilişkin 96. maddesinde] sözü edilen ‘başkaca hüküm’ler, Anayasa’nın değişik maddelerinde sadece *karar* yetersayısı için öngörülmüş olup 96. maddeye göre özel nitelik taşıyan herhangi bir özel *toplantı* yetersayısı mevcut değildir.” (Göztepe, 2007: 71). Ergun Özbudun, Zafer Üskül, Hikmet Sami Türk ve benim gibi kimi tüzemenlerin, Sabih Kanadoğlu’nun ve izinden gidenlerin savunduğu yorumu niye yanlış bulduğumuzu burada uzun uzadıya yinelememe gerek yok.¹ Bunun siyasal bir

Karacan’ın bu öncülüğüne göndermede bulunan tek kişi, İsmet Berkan (“Hukuku zorlamayın”) olmuş.

¹ 1982 Anayasası’na göre cumhurbaşkanının nasıl seçilmesi gerektiğine ilişkin olarak tüzebilim açısından kanımca doğru bir açıklama için, Zafer Üskül’ün, Yararlanılan Kaynaklarda bulunan “Cumhurbaşkanı Seçimi” makalesine bakılabilir.

gerekçeye dayandığıının bence en büyük tanıtı (delili), başta Erdoğan Teziç'in "parlamento hukuku" konusundaki kendi kitabı olmak üzere, ülkemizde bugüne dek TBMM'nin çalışma yöntemi konusunda yazılmış önde gelen hiçbir kaynakta (Teziç'ten başka, Fahri Bakırcı'nın, Şeref İba ile Rauf Bozkurt'un kitaplarına bakılabilir), ayrıca bugüne dek yazılmış hiçbir anatüze kitabında, benim görebildiğim kadar, böyle bir görüşün savunulmamış olması.

Ece Göztepe yazısını tamamladıktan yaklaşık kırk gün sonra, Anayasa Mahkemesi, 1 Mayıs 2007 günü verdiği ve uygulamada cumhurbaşkanı seçimini durduran iptal kararının gerekçesini açıkladı (K.2007/54). Bu karar okunduğunda, tüzel yorum olarak sunulan görüşün ne denli siyasal olduğu apaçık görülüyor. Kararın usyapısı (mantığı) inanılmaz bir zayıflıkta. Mahkeme, Anayasa'nın birçok maddesinde (87, 94, 99, 100, 102, 105, 111, 175) özel çoğunluklar arandığını anımsattıktan sonra, kimi sözcüklerini benim vurguladığım şu iki tümceyi arka arkaya sıralıyor: "Bu durumlarda kuşkusuz TBMM'nin *toplantı* ve karar yetersayıları bakımından, 96. maddedeki genel kural değil, belirtilen maddelerdeki özel hükümler uygulanacaktır. Anayasa'nın genel kurala istisna oluşturan söz konusu maddeleri *ifade biçimleri ve işlevleri* yönünden incelendiğinde bunlarda belirtilen nitelikli çoğunluğun Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin *102. madde dışında* karar yetersayısına ilişkin olduğu *anlaşılmaktadır.*" Anayasa Mahkemesi'ne göre, 102. maddenin birinci fıkrasındaki çoğunluk, toplantı yetersayısına, üçüncü fıkrasındaki çoğunluklar ise karar yetersayısına ilişkindir. Niye? Çünkü, aksi yorum, "Anayasa'nın Cumhurbaşkanı seçiminin uzlaşmaya dayanması amacıyla bağdaşmamaktadır." Görüldüğü gibi gerekçe tümüyle siyasaldır. Böyle bir gerekçenin, biçimsel koşulları taşısa bile, filanca ya da falanca kişinin siyasal eğilimleri devletin temel felsefesiyle uyumuyor diye, bu kişinin devlet görevine gelmesi Anayasa'ya aykırıdır demekten bir ayrımı yoktur. O zaman da, tüze kuralı siyasal eğilime göre işletilmiş olur. Bu usyapısıyla, örneğin 167. maddeye göre devlet tekelleşmeyi ve kartelleşmeyi önlemekle yükümlü olduğuna göre, tekel ya da kartel konumundaki bir holdingin patronunun cumhurbaşkanlığına seçilememesi; 41. maddeye göre devlet aileyi korumakla yükümlü olduğuna göre, hovarda bir müzmin bekârın başbakan olarak atanamaması gerekir. Kararın ne denli siyasal olduğunun bir başka göstergesi, kararı destekleyen bir yazı yazan Nuri Alan'ın, "Anayasa Mahkemesi, ... hem hukuka uygun, hem de siyasal yönden **'yerinde'** bir karar verdi derken, siyasal yerindeliği hem tırnak içine alması hem de vurgulu harflerle yazmasıdır.

Bu denli zorlama karşısında, bir Mahkeme üyesinin, 102. maddenin birinci fıkrasında sözü edilen özel çoğunluğu toplantı yetersayısı olarak yorumlayan Mahkeme kararına karşı yazdığı şu değerlendirmeye katılmamak olanaksız: "Fıkroda 'üçte iki', 'gizli oy' ve 'seçim' sözcükleri geçtiğine göre,

bunun toplantı nisabı için öngörüldüğünü söylemek yorumda isabetsizlik değil, Anayasa'yı yorum yoluyla dolaylı yoldan değiştirmek anlamını taşır." Aynı üye, "tarihe not düşmek üzere", Mahkeme tarihinde bugüne dek hiçbir kararda eşi görülmemiş bir biçimde birtakım saptamalarda bulunma gereğini duymuştur. Anayasa'nın yargıçların vicdani kanaatlerini güvenceye aldığını belirttikten sonra, söz konusu üye şunları yazmıştır: "Ne yazık ki bu zorunluluğa rağmen karar öncesi kimi kişi, kurum ve mercilerin mahkemeyi etkilemeye dönük eylem ve davranışlarını onaylamak mümkün değildir. ... Çatışma çıkacağı tehdidi ya da ülkeyi koruma adına yapılan açıklamalar" yargıçların vicdan özgürlüğü ile bağdaşmaz. Bir mahkeme *kararında* böyle bir açıklamanın yer alabilmiş olması, tüzel yorum görüntüsü altında ne denli büyük bir siyasal kavga verildiğinin açık göstergesidir. Bu yöndeki son bir kanıt da, çoğunluk kararını yeterli bulmayıp bunu daha da pekiştirmek için iki Mahkeme üyesinin yazdığı ek gerekçelerin biçimi ve içeriğidir.

Şimdi işin siyasal yönünü gerçekten bir yana bırakır ve yalnızca tüzel yönüyle ilgilenirsek, Ece Göztepe'nin şu görüşüne katılmadığımı belirtmek isterim: "Anayasa Mahkemesi'nin, önüne gelen taleple ilgili olarak iki tür karar verme olasılığı vardı: Ya iptali istenen işlemin, CHP'nin iddiasının aksine, eylemli bir içtüzük ihdası niteliğinde olmadığı, dolayısıyla denetleyebileceği işlemlerden sayılamayacağı gerekçesiyle yetkisizlik kararı vererek istemi reddedecekti; ya da toplantı yetersayısının 184 değil, 367 olduğunu, Meclis'in bu yöndeki kararıyla içtüzüğün 121. maddesinin eylemli olarak değiştirildiğini kabul edip bu kararı anayasaya aykırı görerek iptal edecekti." (Göztepe, 2007: 78). Oysa bence, tüzel olarak doğru çözüm *üçüncü yoldur*: Mahkeme hem kendini esasa girmekte yetkili görecektir, hem de yapılan uygulamanın anayasaya aykırı olmadığına hükmedecekti. Çünkü, dört Mahkeme üyesinin yolundan gidilip içtüzüğü çiğneyen uygulamalarda Mahkeme'nin yetkisizliği savunulursa, çoğunlukların içtüzük değiştireceklerine var olan içtüzüğü boyuna çiğnemeleri karşısında, tüze devleti ilkesi işlevsiz bırakılmış olur.

Yine tüzel değerlendirme çerçevesinde, Ece Göztepe'yle uyuşmadığım bir başka konu da şu: Ece Göztepe, cumhurbaşkanı seçim turları arasındaki sürenin hep eşit olması gerektiğini savunuyor. Şöyle diyor: "Öğretide, bu oylamalar arasındaki sürelerin eşit olması gerektiği konusunda görüş birliği vardır" (Göztepe, 2007: 76). Bence bu görüş yanlış. Nitekim, anayasanın yapım sürecine bakıldığında, Danışma Meclisi'nin hazırladığı taslakta oylamaların beşer gün ara ile yapılacağına ilişkin düzenlemenin M.G.K. Anayasa Komisyonu tarafından, uygulamaya esneklik getirilmek üzere değiştirildiği görülür. 1982 Anayasası'nın 102. maddesine ilişkin M.G.K. Anayasa Komisyonu gerekçesinde, aynen şöyle deniyor: "Bu itibarla, 'Beşer

gün ara ile' sözcükleri yerine 'En az üçer gün ara ile' sözcükleri getirilmek suretiyle uygulamaya elastikiyet getirilmiştir." (*Gerekçeli Anayasa*, 1984: 141).

Yukarıda belirttiğim gibi, Ece Göztepe'nin yazısı 16 Mayıs 2007 günü noktalanıyor. Bilindiğı gibi, Meclis, 10 Mayıs günü, siyasal düzenimiz için yaşamsal (yoksa 'ölümcül' mü demeli?) önemde bir anayasa değışikliğini alalecele kabul etti. Yazı kesildiğinde, bu değışiklik, anayasa uyarınca Cumhurbaşkanının sahip olduğı on beş günlük inceleme süresi içindeydi. Yine de yazıda, bu değışikliğin içeriğine ilişkin çok önemli birtakım değıerlendirmelerde bulunulmuştur. Şimdi, bu anayasa değışikliğini ele alacağım.

Cumhurbaşkanı, anayasa değışikliğı içinde bir tek geçici 17. maddenin yayınlanmasını uygun gördü ve böylece, 10.5.2007 günlü, 5659 sayılı "2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun", 26526 sayılı, 18 Mayıs 2007 günlü *Resmi Gazete*'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu geçici maddeyle, 1982 Anayasası'nın 67. maddesine 2001 yılında eklenen ve seçim yasalarında yapılacak değışikliklerin bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmayacağını öngören hükmün, Milletvekili Seçim Kanunu'nda yapılan ve bağımsız adayların birleşik oy pusulasında yer almasına ilişkin olan düzenleme için geçerli olmayacağı kabul edildi. Bu geçici maddenin amacının Kürt kökenli yurttaşlarımızın Meclis'te kendi kimlikleriyle temsilini engellemek olduğı herkesçe biliniyor. Hiçbir demokratik ülkede bulunmayan ve demokrasi çerçevesinde savunulması bana göre tümüyle olanaksız olan yüzde on barajın aynı amaca yönelik olduğı da besbelli. Böylece, birçok konuda inanılmaz çekişmelere taraf olan yürütmenin iki kanadının, bir bölüm yurttaşın temsilini kısıtmaya yönelik kısıtlı bir demokrasi anlayışında tam bir işbirliğı içinde oldukları görülüyor.

Cumhurbaşkanı, on beş günlük süresini sonuna dek kullandıktan sonra, 10 Mayıs anayasa değışikliğinin geri kalan hükümlerini Meclis'e geri gönderdi. Ancak Meclis bunları yeniden kabul edince, Cumhurbaşkanı anayasa gereğince değışiklikleri *Resmi Gazete*'de yayınlattı ve yetkisini kullanarak bu konuda halkoylamasına gidilmesini kararlaştırdı. Ayrıca değışikliğin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Aşağıda, 26554 sayılı, 16 Haziran 2007 günlü *Resmi Gazete*'de yayınlanan 31.5.2007 günlü, 5678 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değışiklik Yapılması Hakkında Kanun"un getirdiklerine bakacağız.

Bu değışikliklerin üç ana noktası var: 1) TBMM döneminin beş yıldan dört yıla indirilmesi; 2) TBMM'nin toplantı yetersayısının, ayraksız olarak, üye tamsayısının üçte biri olarak belirlenmesi; 3) Cumhurbaşkanının halka seçtirilmesi, döneminin beş yıla indirilmesi, aynı kişinin iki kez cumhurbaşkanlığına seçilmesi olanağının getirilmesi. Dört yıllık dönem, Türkiye'de parlamentolu

dizgeye geçildiği on dokuzuncu yüzyıldan beri bizim geleneğimizde var. Birçok noktada olduğu gibi, 12 Eylül darbesi, bu geleneği de yıktı. Şimdi buna dönülmüş oldu. Bu dönüşün gerçekçi bir gerekçeye bağlı olduğu, 1983'te yapılan genel seçimlerden beri bütün yasama dönemlerinin erken seçimle kısaltılmış olmasından belli. TBMM toplantı yetersayısının her durumda üye tamsayısının üçte biri (184 kişi) olacağına belirtilmesi, bence "malumu ilam". Ne var ki, Anayasa Mahkemesi'nin tanınmış tüzemenlerimizce de desteklenen ve yalnızca cumhurbaşkanı seçimi için, anayasada belirtilen özel çoğunluğun hem karar yetersayısı hem de toplantı yetersayısı olarak anlaşılması gerektiği yolundaki zorlama yorumundan sonra, böyle bir anayasa değişikliği kaçınılmaz olmuştu. Bu bakımdan bunu da olumlu karşılamak gerekir. Buna karşılık, cumhurbaşkanının seçimine, dönemine ve aynı kişinin yeniden seçilebilmesine ilişkin yeni düzenlemeler, siyasal düzenimizde kökten bir değişiklik getiren son derece sakıncalı yenilikler.

Cumhurbaşkanını halka seçtirmek niye sakıncalı olsun? Burada, bir bölüm siyasetçinin, sıradan yurttaşın, dahası kimi tüzemenlerin bile anlamadıkları temel gerçek şu: Bir siyasal düzen olarak demokrasi, ancak belli tüzelenekleri uyumlu bir biçimde bir araya getiren siyasal dizgeler aracılığıyla uygulanabilir. Demokrasi, kuralsız bir halk yönetimi değil, tüze devleti ve insan hakları kurallarıyla kuşatılmış, sınırlanmış bir çoğunluk yönetimidir. Bütün bu ilke ve kuralları bir yana bırakıp yalnızca halk yönetimini gözetilen düzenekler, ne denli demokratik görünürlerse görünsünler, gerçekte demokrasiyle bağdaşmazlar. Siyasal ekinimiz yeterince gelişmediği için, Türkiye'de bu gerçeği anlatmak güç. Daha yirmi yıl öncesinden bir örnek vermek gerekirse, kimi siyaset insanlarına siyasal haklarının geri verilmesi için 1987'de yapılan halkoylaması, halkın oyunu öngörmüş olmasına karşın, tamamen demokrasi dışı bir işlem olmuştur. Çünkü bir demokraside, kişilerin hakları halkın oyuyla belirlenemez. Seçmen, mahkemenin yerine konamaz. Konabilir deniyorsa, bunun sonu halk mahkemelerine ve linç anlayışına dek gider.

Bugüne dek, demokratik siyasal düzen, yalnızca üç siyasal dizge içinde gerçekleşebilmiştir: parlamenter dizge, başkanlık dizgesi, yarı-başkanlık dizgesi. Avrupa'da demokrasi, genellikle parlamenter dizge çerçevesinde işlemektedir. Bu dizgenin vazgeçilmez koşulu, ister hükümdar ister cumhurbaşkanı olsun, devlet başkanının yürütme işlerinde yetkisiz olması, yürütme yetkisinin, bir siyasal partinin önderi olarak halktan yetki alan başbakan tarafından kullanılmasıdır. Devlet başkanının bu yetkisizliği, hükümdarın elinden bütün gerçek yetkilerinin alınmış olması, cumhurbaşkanının ise, kendisine siyasal güç sağlamayacak bir yöntemle göreve getirilmesiyle sağlanır. Demokrasilerde siyasal güç ancak halktan kaynaklanabileceği içindir ki, parlamenter dizgede cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmemesi yeğlenir.

Çünkü, halk tarafından seçilmiş bir yürütme örgenine yetki vermemek, demokrasi ile bağdaşmaz. Halkın seçtiği kişinin tarafsız olmasını istemek, demokrasinin temel ilkesine aykırıdır. Seçmenler, şu ya da bu adaya, onun tarafsız olacağını düşündükleri için değil, aksine, kendi taraflarında olacağını düşündükleri için oy verirler. Demokrasinin gereği de zaten budur. Başkanlık dizgesi ile yarı-başkanlık dizgesini demokratik kılan temel özellik, halkın seçtiği cumhurbaşkanının belli bir siyasal görüşü savunduğu için siyasal gücün gerçek sahibi kılınmasıdır. Başkanlık dizgesi, sıkı bir güçler ayrılığına dayandığından, ancak düşüncüsel (ideolojik) parti ayrımlarının bulunmadığı, partilerin temel konularda kolayca anlaşabileceği ortamlarda başarılı olabilir. Bu nedenle, başkanlık dizgesi, ABD dışında hiçbir ülkede, demokratik düzenin işlemesine gerçekten elverişli bir siyasal dizge olamamıştır. Yarı-başkanlık dizgesinin başkanlık dizgesinden en önemli ayrımı, bu dizgede bir başbakanın bulunması, yürütme yetkisinin, cumhurbaşkanının yanı sıra, başbakanca kullanılması ve başbakanın meclis karşısında siyaseten sorumlu olmasıdır. Bu dizge, başkanlık dizgesinin gerektirdiğinden de olgun bir siyasal ekin düzeyi gerektirir. Siyasetçilerin kendi kendilerini sınırlamayı beceremedikleri, uzlaşma gerektiğinde bunu bir türlü başaramadıkları siyasal ortamlarda, yarı-başkanlık dizgesi, ya cumhurbaşkanının, başbakanın ve meclis çoğunluğunun aynı siyasal güçlerin elinde bulunması nedeniyle baskıcılığa ya da ikisi de demokratik meşruiyetini halktan alan bir cumhurbaşkanı ile meclis çoğunluğuna dayanan bir başbakanın büyük siyasal bunalımlara yol açacak çekişmelerine yol açar. Bu yüzden ki, Fransa'da bile zaman zaman büyük sorunlara yol açmış olan yarı-başkanlık dizgesi, az gelişmiş ülkelerde demokratik siyasal düzenin yürütülmesine hiç de elverişli değildir.

Türkiye, 1909'dan beri, diyesim bir yüzyıldır demokrasisini adım adım parlamenter dizge çerçevesi içinde kurmuştur. Bu dizgeyi olduğu gibi bırakıp bir tek cumhurbaşkanını halka seçtirmek, dizgeyi altüst etmek demektir. Demokrasiyi geliştirmenin sağlıklı yolu, böyle dizge dışı değişiklikler yapmak değil, dizgenin demokratik özelliklerini berkitmektir. Bu da halkın önemli bir bölümünün mecliste temsilini engelleyen demokrasi dışı seçim dizgemizi değiştirmek, seçimler dışında yeni katılım düzenekleri kurmak, tüze devletini güçlendirmek, insan haklarını gerçekten yaşama geçirmenin yollarını döşemek demektir. Bütün bunlar yapılacağına, dizgeyi olduğu gibi bırakıp cumhurbaşkanını halka seçtirmek, düpedüz demokrasiye savaş açmak demektir. Çünkü: 1) Halkın seçeceği cumhurbaşkanının siyaseten tarafsız olmasını istemek, hem olanaksızdır, hem de zaten demokrasi ilkesine aykırıdır; 2) Taraflı bir cumhurbaşkanına, bugünkü anayasada ancak tarafsız bir cumhurbaşkanı öngörüldüğu için tanınmış olan yetkileri tanımak, örneğin açıkça belli bir siyasal gücün temsilcisi olacak bir kişiye, Anayasa Mahkemesi dahil yüksek

mahkeme üyelerinin seçiminde başrolü vermek, bu kişinin ulusun birliğini temsil etmesini, devlet örgenlerinin uyumlu çalışmasını sağlamasını istemek, bir siyasal akımın taraftarı olacak bir kişiye genel seçimlerin yenilenmesine karar verme, siyasal içerikli suçlardan da hüküm giymiş olabilecek hükümlüleri bağışlama, YÖK üyelerini ve rektörleri atama yetkisini tanımak demokratik tüze devleti ilkesiyle hiçbir biçimde bağdaşmaz.

Türkiye’de kafalar öylesine karışık ki, aynı kişiler, cumhurbaşkanının hem halk tarafından seçilmesini, hem de genel olarak yetkilerinin kısılmasını savunabilmektedirler. Oysa, cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi yoluna gidilecekse, cumhurbaşkanının yürütmeye ilişkin yetkilerinin kısılması değil, aksine artırılması gerekir. Kaldırılacak yetkiler, ancak taraflılıkla bağdaşamayacak olan, yargıya ve özerk olması gereken kurumlara ilişkin yetkililerdir. Öte yandan, cumhurbaşkanının başbakan ve meclis çoğunluğuyla çatışma olasılığını en aza indirmek için, yürütmeye ilişkin yetkilerinin açık seçik bir biçimde tanımlanması, örneğin dış siyaset ve ulusal savunma gibi stratejik konularla sınırlanması gerekir. Yine böyle bir yola gidilecekse, yürütmeye yaratılacak büyük güç birikmesini dengelemek için, yargının bugüne göre çok daha bağımsız, güçlü ve yetkili kılınması, yüksek öğretimin gerçekten özerkleştirilmesi, çevrenin korunmasını, sanatın özgürce yürütülmesini sağlayacak özerk bir yapılanmaya gidilmesi, kamuoyunun oluşumunu etkileyen kurumların tam özerk olarak düzenlenmesi, basın özgürlüğünün bugüne göre çok daha güçlü dayanaklara kavuşturulması, düşüncenin kesinlikle suç olmaktan çıkarılması gibi daha bir dizi önlem alınması gerekir. Kısacası, herşeyi olduğu gibi bırakıp bir tek cumhurbaşkanını halka seçtirme yoluna gitmek olmaz. Anayasal düzenimizin baştan sona yeniden tasarlanması gerekir. Ne var ki, bugünkü siyasal olgunluk düzeyinde Türkiye’nin bunu başara-bileceğini beklemek aşırı bir iyimserlik olur. Onun için, Türkiye’de demokrasi yaşatılmak isteniyorsa, en iyisi, cumhurbaşkanını halka seçtirme macerasından bir an önce geri dönmek, buna karşılık, bugünkü anayasal düzende cumhurbaşkanının parlamenter dizgeyle bağdaştırılması güç olan ve durmadan sorun yaratan yetkilerini bir an önce elinden almaktır.

Ahmet Necdet Sezer’in anayasa değişikliğini geri gönderme gerekçesine bakıldığında, Cumhurbaşkanı’nın konunun özünü kavramış olduğu görülür. Sezer, değişikliğe karşı çıkışını, “Cumhurbaşkanı seçiminin basit bir yöntem sorunu olmaması, tersine Anayasa ile yeğlenen siyasal sistemle doğrudan ilgili olması” gerekçesine dayandırıyor. Adı konmadan yönelinen yarı-başkanlık dizgesinin temel zaafını çok iyi belirtiyor: “Halk tarafından seçilen Cumhurbaşkanı’nın, yine seçimle işbaşına gelen yasama organı ve yürütme organının siyasal kanadı ile aynı siyasal düşünce ve görüşte olması dengelenemez bir iktidar gücü yaratılmasına; ters durum ise, çekişmelere ve

Devlet otoritesinin zayıflayıp bölünmesine neden olabilecektir.” Sezer’in bugünkü anayasada cumhurbaşkanının konumu ile ilgili tanısı da doğru: “Anayasa’da benimsenen siyasal sistem klasik parlamenter rejimin niteliklerini taşımakla birlikte, Cumhurbaşkanı’nın yetkileri yönünden bu sistemden uzaklaştığı, Cumhurbaşkanı’na, iktidar gücüne karşı bir denge ve istikrar öğesi olarak güçlü ve etkili bir konum verildiği görölmektedir.” (Cumhurbaşkanlığı İnternet sitesi). Ne yazık ki, cumhurbaşkanının bugünkü konumunu parlamenter dizge açısından sorunlu gören Sezer, bu sakıncalı konumun olanaklarını sonuna dek kullanmaktan çekinmemiştir. Bu katı tutumunu son anayasa değişikliğini geri çevirirken de sergilemiştir. Düzen için ana tehlikenin cumhurbaşkanının halka seçtirilmesi olduğunu bu açıklıkla gören bir kişi, örneğin Anayasa Mahkemesi’nin yorumunu geçersiz kılacak olan ve cumhurbaşkanı seçecek meclisin üçte iki çoğunluk aranmadan toplanabilmesini sağlayacak 96. madde değişikliğini de geri göndermiştir. Oysa bunu kabul etseydi, çoğunluğu halk seçimi görüşünden vazgeçirme yolunda çok daha ikna edici olurdu. Sezer, uzlaşmazlığı, yasama dönemini dört yıla indiren anayasa değişikliğini bile geri gönderecek ölçüde sürdürmüştür. Bu da kendisini, parlamenter demokrasinin demokratik cumhurbaşkanı konumundan daha da uzaklaştırmıştır.

Yukarıda değinilen yazısında, Ece Göztepe, yarı-başkanlık dizgesinin yarattığı birtakım sorunlara kısaca değindikten sonra, cumhurbaşkanı seçme yönteminde yapılan değişiklik için şu uyarıda bulunuyor: “O halde erken seçim kararından sonra hızla gerçekleştirilen anayasa değişikliği paketinde cumhurbaşkanının sadece seçilme yöntemini değiştiren, ama ne olağan, ne de olağanüstü dönemdeki yetkilerinde herhangi bir değişiklik öngören değişiklik teklifini, yeni sistemin fırtına öncesi sessizliği olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır.” (Göztepe, 2007: 84). Fazıl Sağlam’ın bu konudaki eleştiri ve uyarıları da çok yerinde: “Ancak parlamenter sistem içinde cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesini gecekond u inşa eder gibi monte etmenin ne parlamenter sistemle, ne başkanlık ne de yarı başkanlık sistemiyle bir ilgisi vardır. ... Değişikliklerin rejimi yozlaştıracak olmasının nedenini öncelikle cumhurbaşkanının yetkilerindeki genişlikte aramak gerekir. Bu yetkiler ancak bağımsız ve gerçekten tarafsız bir cumhurbaşkanının elinde siyasal iktidarı dengeleyici bir rol oynayabilir. Bu yetkiler siyasal iktidarın halk tarafından seçilecek lideriyle (ya da o lidere bağlı yönetim kadrosundan biriyle) bütünleşirse parlamenter sistemdeki mutedil güçler ayrılığı tehlikeye girer ve rejim çoğunlukçu demokrasiye kayar. ...Ayrıca 1982 Anayasası, cumhurbaşkanının yetkilerinin yasayla genişletilmesine imkân tanımakta, bu yetkilerin hangilerinin tek imzayla işleme konulacağı konusunda bir kural da içermemektedir. Partisine egemen ya da partisiyle özdeş bir liderin halk

tarafından cumhurbaşkanı seçilmesi halinde, halktan alacağı güçle yeni yetkiler üretmesi ve bu yoldan sistemi başkalaştırması ve yozlaştırması önünde ciddi bir engel kalmayacaktır.”

Özündeki kusur bir yana, cumhurbaşkanı seçimine ilişkin son anayasa değişikliği, büyük sorunlar yaratmaya aday bir ivecenlik ve acemilikle kaleme alınmıştır. Örneğin, ikinci oylamaya katılan adaylardan birinin ölümü ya da seçilme yeterliğini yitirmesi durumunda ne olacağı öngörülmuş, buna karşılık adaylardan birinin çekilmesi durumunda sonucun ne olacağı açık seçik bir biçimde düzenlenmemiştir. Yukarıda belirtildiği gibi, halkın seçeceği cumhurbaşkanı, siyasal gücün gerçek sahibi olur. Öyle ise, halka gerçek bir seçim olanağının tanınması gerekir. Bu nedendir ki Fransa’da, adaylık başvurusu kesinleşmemiş olsa bile yarışta yer alacağını açıklamış bir aday kendi isteği dışında seçim yarışından çekilmek zorunda kalırsa, Anayasa Konseyi seçim tarihini otuz beş güne dek erteleyebiliyor. Adaylıkta boşalma, başvurunun son günü ile ilk oylama arasında olmuşsa, Anayasa Konseyi seçimi ertelemek zorunda. Boşalma iki oylama arasında olmuşsa, bütün seçim işlemlerine yeniden başlanıyor. Bizde ise, ikinci oylamanın *tek adayla* bile yapılabileceği öngörülmuş. Yeni md. 102/3’e göre: “İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır.” Tek adaylı bir “seçim”i Kenan Evren beğenebilir, ne var ki hiçbir demokraside böyle bir işleme seçim denmez. Bu işlem, daha çok, Fransa’da iki Bonapart’ın da buyurganlığına basamak olan ünlü plebisitlere benzer. Anayasa değişikliğinin geçici 19. maddesi ise, tam bir tüzel kargaşa kaynağı. Yürürlükteki anayasaya göre, yeni cumhurbaşkanının 22 Temmuzdan sonra toplanacak mecliste, başkanlık divanı oluşturulduktan sonra ilk iş olarak hemen seçilmesi zorunlu. Sezer onuncu cumhurbaşkanı olduğuna göre, seçilecek yeni cumhurbaşkanının on birinci cumhurbaşkanı olacağı açık. Ne var ki, geçici 19. madde, “on birinci cumhurbaşkanı”nın halk tarafından seçileceğini öngörüyor. Bu anayasa değişikliği halkoylamasında kabul edilirse, zaten seçilmiş bulunan cumhurbaşkanının nasıl seçileceğini düzenleyen bir anayasamız olacak. Bu duruma düşülmesin diye meclis on birinci cumhurbaşkanını seçmesin deniyorsa, o hiç olmaz. Çünkü o zaman, henüz değişmemiş olan, eşdeyişle, yürürlükte olan anayasa çiğnenmiş olur. Kaldı ki, seçim süreci başladığında bir ay içinde cumhurbaşkanı seçemeyen bir meclis de, yine anayasaya göre dağılmış sayılır ve genel seçimlerin en kısa zamanda yeniden yapılması gerekir.

Özetle Türkiye, olağan olarak işlememesi için hiçbir neden bulunmayan 2007 cumhurbaşkanı seçimini tam bir kargaşaya sürüklemeyi başarmıştır. Bunda ilk sorumluluk, cumhurbaşkanı adayını, dolayısıyla da kesin olarak kimin seçileceğini belirleme yetkisini, tek bir kişiye, başbakanı bırakan iktidar partisine aittir. Hiçbir demokratik ülkede böyle bir uygulama olmaz. Üstelik de,

sorumluluk kendisine bırakılan kişi, bu görevini sorumsuz bir biçimde kullanmıştır. Birleştirici bir adaylık arayacağına, toplumun önemli bir kesiminde, haklı ya da haksız olarak, Cumhuriyet'in yercillik (laiklik) niteliğini tehlikeye düşürebileceği kaygısını yaratan bir kişiyi aday göstermiştir. Üstelik bunu, başta kendi partisinden olan meclis başkanı olmak üzere, iktidar çevrelerinin Cumhuriyet'in en yüce kalesini de fethetme havasına girdikleri bir ortamda yapmıştır. Kısacası, bunalıma çağrı çıkaran, iktidarın kendisi olmuştur.

Ne var ki, çok büyük de olsa, yapılan yanlış, tüzel değil, siyasaldı. Dolayısıyla da, yanıtı yalnızca siyasal nitelikte olmalıydı. Bunun en güzel örneği Cumhuriyet mitingleri oldu. Milyonlarca insan, uygar bir yaşamın dışına itilmeyi kabul etmeyeceğini, Türkiye'nin onuru olarak kalacak bir olgunluk ve kararlılık içinde ortaya koydu. Ne yazık ki, bu haklı karşı koyuşa tüze de alet edildi. Başlayan cumhurbaşkanı seçim süreci, siyasal olarak çok yanlış olsa da, tüzeye uygundu. Bu gerçek bence apaçık ortadayken, tanınmış birtakım tüzemenlerin kanımca zorlama bir yorumuyla, cumhurbaşkanını seçecek meclisin yalnızca karar değil, toplantı yetersayısının da üye tamsayımın üçte ikisi olması gerektiği savı atıldı ortaya. Bu sava dayanarak cumhurbaşkanı seçimini durdurabilecek tek merci Anayasa Mahkemesi olduğuna göre de, iktidarın siyasal oyununu bozmak isteyenler bu tüzel yorumu Anayasa Mahkemesi'ne kabul ettirebilmek için inanılmaz bir baskı ortamı yarattılar. Demokrasi açısından çok vahim bir başka gelişme de, bu arada, Genelkurmay Başkanlığı'nın İnternet sitesinde 27 Nisan akşamı, bu konuda bir andıç (muhtıra) yayımlanması oldu. Ana muhalefet partisi önderi de, karar süreci içindeki Mahkemeyi daha da baskı altına alacak çok sert açıklamalarda bulundu. Sonunda, bu kadar baskıya dayanamayan Mahkeme, yukarıda da belirttiğim gibi, tüzel açıdan son derece zayıf, siyasal ağırlıkta bir karar verdi.

Sağlıklı işleyen bir toplumda, siyasetin işlevi başka, tüzenin işlevi başkadır. Her alanın kendine özđü araçları vardır. Bir alanın araçları öteki alanda sonuç almak için kullanılırsa, sonuçta kaybeden toplum olur. Tüze herkes için gereklidir. Siyasal amaçlarla kullanıldı mı, tüzeye saygı biter. Türkiye böyle kötü deneyimleri daha önce de yaşamıştır. Örneğin, 27 Mayıs, bence gerekli, dahası kaçınılmaz bir siyasal eylemdi. Ancak, salt siyasal nitelikte olduğuna, bunun tüzeyle bir ilgisi bulunmadığı da apaçıktı. Durum böyle iken, ülkenin en tanınmış anayasa uzmanları, 27 Mayıs'ın yalnızca siyasal değil, tüzel açıdan da geçerli bir el atma eylemi olduğuna yolunda görüş bildirdiler. Sonuçta da, özellikle 27 Mayıs'a karşı olanların gözünde, tüzenin saygınlık kazanmasına engel oldular. Daha sonra, 27 Mayıs karşıtları yeniden iktidar olduklarında, bu sefer kendi çıkarları için tüzeyi bol bol çığnemekte kendilerini haklı gördüler. Kısacası, bu bir kısır döngüdür. Kendi çıkarınıza

olunca tüzenin çiğnenmesini desteklerseniz, sonuçta bunun bedelini hem siz, hem de tüm toplum öder.

Nitekim, bu zorlama çok kısa bir sürede geri tepti. Tüzel yol bu iken meclise cumhurbaşkanı seçtirilmemesini ve bundan böyle de, üçte birlik bir azınlığa hem cumhurbaşkanı seçimini engelleme, hem de böylece sürekli olarak genel seçimleri yeniletme olanağının tanınmasını fırsat bilen iktidar, aşağı yukarı kırk yıldır Türk sağının en büyük düşü olan cumhurbaşkanını halka seçtirme yolunu açtı. Bunun siyasal düzen için nasıl bir mayın tarlası olduğu yukarıda belirtildi. Üstelik kanımca, bu anayasa değişikliği, yürürlükteki Anayasa'nın Cumhuriyet'in temel niteliklerinin değiştirilemeyeceğini öngören dördüncü maddesine de aykırıdır. Çünkü bu değişiklikle getirilen siyasal dizge, demokrasinin en temel kurallarını çiğnemektedir. Ne var ki, artık bunu anlatma olanağı kalmamıştır. Siyasal bir kavgaya itilen Anayasa Mahkemesi, içine düşürdüğü konumdan duyduğu rahatsızlıkla, ikinci kez siyasal bir karar vermiş ve iptal başvurusunu reddetmiştir. (Karar henüz *Resmi Gazete*'de yayınlanmamıştır.) Birinci yanlış, ikinci yanlışla yol açmıştır. Mahkeme, ortada sağlam bir tüzel gerekçe bulunmamasına karşın ilk başvuruda siyasal kaygılarla ret kararı veremeyince, artık çok sağlam bir gerekçeye dayanan bir başvuruyu da kabul edemez duruma düşmüştür. Bir yanlış ötekini sürüklemiştir. Bunun da en büyük sorumluluğu, başta tanınmış tüzemenler olmak üzere, siyasal savaşında tüzel araçların kullanımına önderlik etmiş olanlardır. Onların açtığı kapıyı fırsat bilenler, bu kez tüze düzenini altüst edecek bir anayasa değişikliğini, üstelik halkın oyuyla kabul ettirme yoluna girmişlerdir. Artık Anayasa Mahkemesi de arenadan çekildiğine göre, sorunu çözmek için geriye kalan tek yol siyasal uzlaşmadır.

Bu siyasal uzlaşma sürecinde, artık eski yanlışlar yinelenmemelidir. Yeni adayın meclis içinden ya da dışından olması gibi yapay bir çekişme yaratılacağına, ülkenin çoğunluğunun içine sindirebileceği, hiç değilse bir bölüm yurttaş Cumhuriyet elden gidiyor kaygısına düşürmeyecek bir cumhurbaşkanı adayı üzerine anlaşma yolları aranmalıdır. Bu anlaşma sonucunda hiçbir taraf kendisini kesin bir yenilgiye uğramış olarak görmemelidir. Aynı süreç içinde, Ekim ayında halkoylamasına sunulacak anayasa değişikliği, yeni bir değişiklikte geri alınmalıdır. Bunun için de uzlaşma yolları aranmalıdır. Bu yolda tüzenin zorlanmasından kesinlikle vazgeçilmelidir. Örneğin bir başka “Onursal Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı”nın (Vural Savaş) yaptığı aksine, anayasa değişikliğinin “kadük” olduğu savlanmamalıdır. *Resmi Gazete*'de yayınlanan, iptal başvurusu Anayasa Mahkemesi'nce reddedilen bir anayasa değişikliğinin bu arada genel seçim yapıldı diye geçerliğini yitirdiğini söylemek, tüzeyi siyasal amaçlar için zorlamanın bir başka örneği olur. Bu yollar artık bir yana bırakılmalıdır.

Böyle bir siyasal uzlaşma ortamı yaratılır, cumhurbaşkanı seçim bunalımı dingin bir biçimde sonlandırılır ve aceleye getirilmiş bu talihsiz anayasa değişikliği geri alınabilirse, Türkiye rahat bir soluk alır. O zaman, işi ıvecenliğe getirmeden, soğukkanlı bir uzlaşma ortamı içinde, Türkiye demokrasisini bir adım daha ileri götürecektir, bu çerçevede cumhurbaşkanlığını da yeniden düzenleyecek kapsamlı yeni bir anayasa değişikliği yapmak en doğru çözüm olur. (18 Temmuz 2007)

Kaynakça

- ALAN, Nuri (2007), “Anayasa Mahkemesi Kararlarının Sonuçları,” *Cumhuriyet*, 3 Mayıs: 2.
- ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI:
- E.2007/45, K.2007/21 (Yürürlüğü Durdurma), G.1.5.2007. R.G. 26511, 3 Mayıs 2007.
- E.2007/45, K.2007/54, G.1.5.2007. R.G. 26566, 27 Haziran 2007.
- BAKIRCI, Fahri (2000), *TBMM'nin Çalışma Yöntemi* (Ankara: İmge Kitabevi Yayınları).
- BERKAN, İsmet (2006), “Hukuku zorlamayın,” *Radikal*, 28 Aralık: 3.
- Gerekçeli Anayasa* (1984), (İstanbul: Değişim Yayınları).
- GÖZTEPE, Ece (2007), “Sevilmeyen Anayasayı kim korumak ister?,” *Birikim*, 218: 69-84.
- HELVACIOğLU, Ender (2007), “Cumhuriyet mitinglerini nasıl okuyacağız?,” *Bilim ve Gelecek*, 40: 4-9.
- İBA, Şeref/BOZKURT, Rauf (2006), *Türk Parlamento Hukuku* (Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 3. Basım).
- KANADOğLU, Sabih (2006), “Cumhurbaşkanlığı Seçimi,” *Cumhuriyet*, 21 Aralık: 2.
- KANADOğLU, Sabih (2006), “AKP Tek Başına Seçemez,” *Cumhuriyet*, 26 Aralık: 8.
- KARACAN, Ali İhsan (2006), “Köşk Seçiminde Anayasadaki Püf Nokta,” *Dünya*, 1 Aralık: 20.
- SAğLAM, Fazıl (2007), “Son Anayasa Değişikliği Üzerine Düşünceler,” *Cumhuriyet*, 8 Haziran: 2.
- SAVAŞ, Vural (2007), “Anayasa Değişikliği ‘Kadük’ Olmuştur,” *Cumhuriyet*, 11 Temmuz: 2.
- TEZİÇ, Erdoğan (1980), *Türk Parlamento Hukukunun Kaynakları ve İlgili Anayasa Mahkemesi Kararları* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları).
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnternet sitesi, <<http://www.cankaya.gov.tr>> (13 Temmuz 2007).
- ÜSKÜL, Zafer (2007), “Cumhurbaşkanı Seçimi,” *Verso-Cis Uluslar arası Strateji Merkezi*, 10 Nisan.